

Beste leden en relaties,

Meer dan een jaar geleden besloot de HWR Werkgroep Communicatie om een nieuwsbrief te gaan uitbrengen. Als resultaat daarvan hierbij alweer de 12^e aflevering.

Het aantal abonnees op de HWR Nieuwsbrief groeit gestaag. Een bewijs dat Heemkunde en Erfgoed **springlevend** zijn en nog volop in de belangstelling staan.

Om met Toon Hermans te spreken: "Spring is in the Air", en daarom is deze meimaand nieuwsbrief gevuld met diverse voorjaars-nieuwtjes en heemkundige onderwerpen. Veel leesplezier.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

HWR Lezing: Een galerij van Brabantse dokters

Op dinsdag 7 juni zal Jan van Eijck voor leden van onze HWR en alle overige belangstellenden "Een galerij van Brabantse dokters" presenteren, een lezing over het wel en wee van een aantal illustere Brabantse dorpsartsen.

Jan van Eijck, winnaar van de Brabant Bokaal 2021 van het Prins Bernhard Cultuurfonds, werd opgeleid tot huisarts. Hij werkte 34 jaar als arts voor de GGD, is conservator van Museum De Dorpsdokter in Hilvarenbeek en voorzitter van de Heemkundige Kring in Goirle.

Zijn presentaties staan garant voor een avond vol interessante informatie en hilarische anekdotes en hij schetst de ontwikkeling van de plattelandsdokter in de voorbije eeuwen. Het belooft een presentatie te worden waarbij de toehoorders "aan zijn lippen hangen".

Alle belangstellenden zijn welkom op dinsdag 7 juni in Restaurant de Wekker, Wilhelminalaan 97, 5541 CV Reusel; de aanvang is 19.30 uur en de toegang is gratis.

Om teleurstelling te voorkomen is tijdig reserveren via lezing@heemkundereusel.nl wenselijk in verband met het aantal zitplaatsen.

Alle bezoekers wensen wij een geweldige avond!

Grenzeloos navigeren door het Kempisch erfgoed

In deze nieuwsbrief werd er al vaker melding gemaakt van het project "De Kempencollectie". Sies Vonk (Specialist digitaal erfgoed en de initiatiefnemer) heeft hierover onlangs een lezenswaardig artikel geschreven op de Brabant Cloud Blog. Hieronder een korte impressie. Voor wie verder wil lezen: <https://bit.ly/3M70Zdr>

Bidprentjes, Ansichtkaarten, landbouwwerktuigen, huisraad en gereedschap. Veel erfgoed dat de moeite waard is om te bewaren. Maar waar kunnen we het bewaren? En hoe kunnen we zo'n grote collectie goed ontsluiten voor het publiek? Veel erfgoedinstellingen zullen deze problematiek herkennen. Negen heemkundekringen en musea in de Kempen in ieder geval wel. Zij bundelden de krachten met de hulp van Brabant Cloud om de

uitdagingen op het gebied van modern collectiebeheer het hoofd te bieden. Het resultaat? De Kempencollectie.

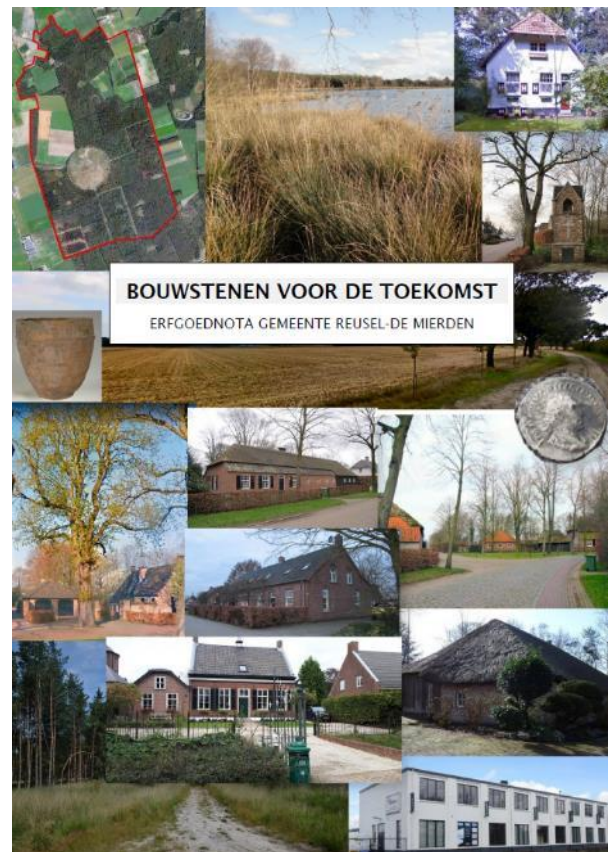
Samen staan we sterk

Bladel, Reusel, Bergeijk, Oirschot en Eersel: ze koesteren allen hun eigen identiteit, en ook de nodige rivaliteit ten opzichte van de burens. Toch delen ze veelal dezelfde geschiedenis, tradities en gebruiken. Deze gedeelde afkomst is de basis van de Kempencollectie. Door de verschillende collecties als één Kempencollectie te beschouwen wordt het collectiebeheer efficiënter, eenvoudiger en overzichtelijker. Daarnaast worden de exposities interessanter voor het publiek en hebben geïnteresseerden dankzij digitale toepassingen eenvoudiger toegang tot een groter deel van de collectie.

HWR Thema-avond

Op 24 mei wordt in onze Heemkamer een nieuwe thema-avond gehouden voor onze leden. Was de belangstelling vorig maal groot, ook deze keer verwachten we weer veel interesse van onze leden.

De bijeenkomst zal, in samenwerking met Marian Schmitz van de gemeente (Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ontwikkeling), als onderwerp ons eigen beleidsplan omvatten in samenhang met het nieuwe gemeentelijke erfgoedbeleid "Bouwstenen voor de toekomst". Op deze avond zullen alle gebouwen in Reusel die een bouwjaar hebben van vóór 1940 en in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) van de gemeente zijn verzameld, nader onder de loep worden genomen.

Zo levert onze HWR de input voor extra informatie voor de Nota Ruimtelijke Kwaliteit kernen.

Van de Werkgroep Genealogie

Het zag er herfst 2020 nog zo goed uit toen wij "Op zoek naar je verborgen verleden met de Heemkunde Werkgroep Reusel" in de pers publiceerden. Veel publiciteit en een fors aantal geïnteresseerden in de materie: wij zaten allemaal op het puntje van onze stoel, klaar om van start te gaan.

Hoe anders is alles verlopen! In plaats van een "vliegende start" werden wij door het coronaspook vervolgens nog tweemaal gedwongen onze voorgenomen bijeenkomsten te annuleren. We hebben echter niet op onze lauweren gerust maar zijn doorgedaan met zaken die we wel konden afwerken.

Onder meer zijn gespreksformulieren verspreid waarvan er geretourneerd zijn met informatie zodat we al enig inzicht kregen in de aanwezige genealogische kennis.

We staan nu op het punt ons af te vragen “Hoe verder?” en willen alle belangstellenden daarbij graag betrekken.

Diegenen die nog geïnteresseerd zijn in deelname aan de stamboomcursus nodigen wij graag uit op dinsdag 14 juni om 19.30 uur in de Heemkamer op het gemeentehuis in Reusel.

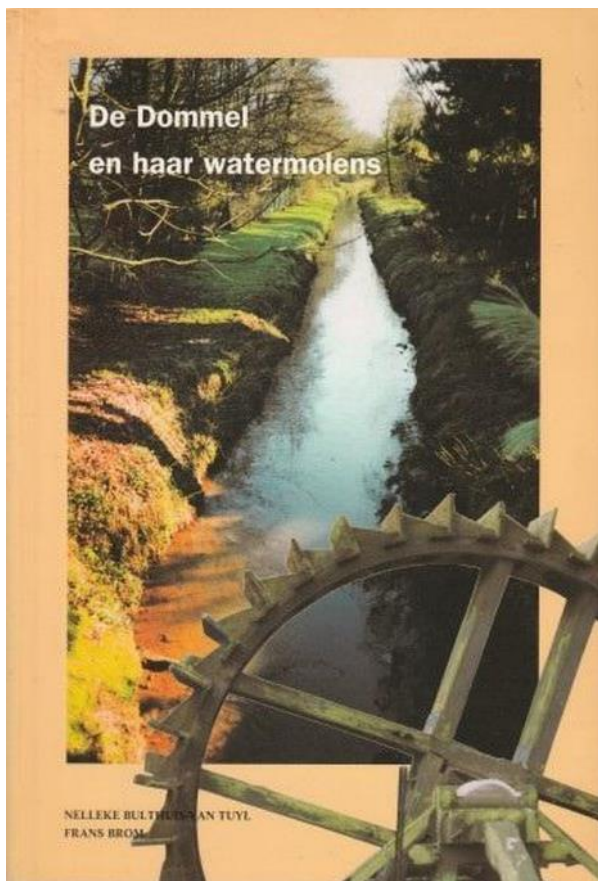
Wij willen graag, samen met jullie, afstemmen wat de mogelijkheden zijn om op die manier tot een resultaat te komen; ieders inbreng is van belang!

Ook de oorspronkelijke aanmelders, die eerder alsnog afhaakten, zijn van harte welkom. Wij stellen het zeer op prijs als je even laat weten dat je komt zodat we voor iedereen een plaatsje kunnen reserveren (een mailtje naar lezing@heemkundereusel.nl is voldoende).

Uit de bibliotheek van de HWR

De Dommel en haar watermolens.

Auteurs: Nelleke Bulthuis-van Tuyl en Frans Brom.

De auteurs beschrijven een tocht langs de oevers van de Dommel. Zij beginnen aan de kerk te Peer en beëindigen de (wandel)route in 's-Hertogenbosch. Het leuke van dit boek is dat naast de beschrijving van de route en de aan de Dommel liggende watermolens er erg veel aandacht besteed wordt aan de historie van de watermolens.

Een voorbeeld:

De Venbergse watermolen aan de rand van de Malpie komt voor het eerst in een akte uit 1227 voor, als deze, voor 1/3 deel, geschonken wordt door Hendrik I van Brabant aan de Zusters van Postel. Dit klooster wordt vanaf 1275 voortgezet als mannenklooster.

Bijna 100 jaar later wordt de molen een banmolen voor de inwoners van Someren en Lierop. (In Someren is nog steeds een Postelstraat en een cafe Postel, dus de Postelse abdij had wel een duidelijke relatie met Someren, nl het benoemingsrecht van de pastoor en de daarbij behorende inkomsten).

Ook voor de directe omgeving, Valkenswaard en Bergeijk is het een banmolen. In de tussenliggende tijd is de molen geheel in handen van “Postel” gekomen. Zelfs de jaarlijkse opbrengst van de molen wordt in de beschrijving genoemd.

In 1648 wordt de molen genationaliseerd en jaarlijks verpacht tot deze in 1740 verkocht wordt.

Behalve historische wetenswaardigheden voor de liefhebbers is er ook aandacht voor de recreatieve mogelijkheden zoals daar zijn uitspanningen, wandel- en fietsroutes.

Tenslotte: de routebeschrijving is te volgen per auto, op de fiets en ook te voet.

Erfgoeddag in Vlaanderen

FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed organiseert sinds 2001 de jaarlijks terugkerende Erfgoeddag, mede bedoeld om erfgoededucatie vorm te geven.

Dit jaar is een bijzonder aardig boekje verschenen "Erfgoeddag maakt school" waarin alle gemeenten zich presenteren en onderwijs en leren en wijsheid centraal staan. Onze buurgemeenten zoals onder andere Arendonk, Ravels, Mol en Retie klappen uit de school met onderwijsverhalen en weetjes.

43 Gemeenten, 43 verhalen over onderwijs: over hoe de schoolstrijd ook in de Belgische Kempen woedde, dat epidemieën en discussies over vaccins van alle tijden zijn, over een school zonder leerlingen ... De stille Kempen leveren verrassende verhalen op over onderwijs. Voor wie wil meelesen: <https://bit.ly/3FJg0jB>

Uit het HWR archief

Vechtpartij tussen Adr. Kempes en Pe. De Seeldraeijer - [Schepenakte 21 april 1712]

Ook vroeger was niet alles peis en vree, en waren de mensen beslist niet beter of braver dan de tegenwoordige. Uit de schepenakten van vroeger blijkt dat er ook toen nogal eens een ruzie met een mes beslecht werd.

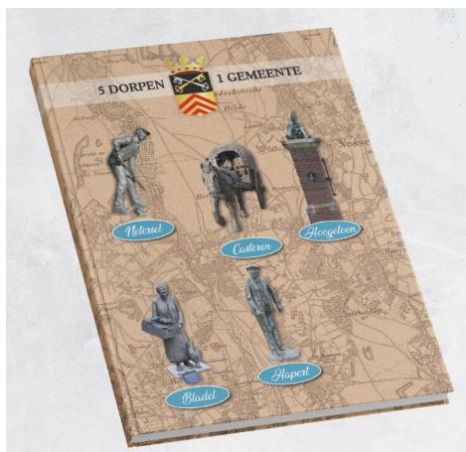
Compareerde voor ons scheepenen naergenoemt Maria Driedonckx huijvrouw van Jan Cornelis alvoorens gedaeght gevraeght ende beedigh heeft verclaert sulckx te versoecke vanden H^r Johan de Jongh stathouder deser quartiere waer ende waerachtigh te wesen dat op den sevende deser naer de middag tusschen 3a: 4 uren tot haere huijse is geweest Peeter Peeckmans seeldraeijer tot Arendoncq ende Adriaen Kempes, dewelcke te saemen in gespreeck geraeckten over het maecken

van een dick touw of seel, om houdt mede op te winden ende door Adriaen Kempes gevraeght sijnde wat sulckx gelden moeste ende Peeter den Seeldraeijer hem des weegens eenen eijsch doende ende hij kempes daer op soo veel niet biedende als hem behaegelijck was heeft daer over soodanighe misnoegen genoomen dat hij Peeter den Seeldraeijer hem Adriaen kempes seer onversiens en sonde de minste voorkennisse op eene veradelijcke wijze ter wijl hij met sijn hant op den knie een pijp toeback sat en roochte, met een bloot mes is komen toeloopen en hem langhx den lincker sijde van sijn hooft soodanige steeck heeft gegeven waer door hij seer verwaerlijck gewont ende gequets is geworden sijnde des weegens door de selve wonde seer veel bloet quijtgeraeckt, hebben de deponente door hem seeldraeijer vast te houden en tusschen beijde te loopen beleth dat hij hem Kempes niet verder en quetsen het welck hij andersints naer sijn eijgen seggen en dreijgementen noch soude hebben gedaen, verclaerende weijders Goijaert Loots tweede in ordine deponent op dit voorval ten daege ende ten tijde voornoemt mede gecoomen te sijn aent huijs vande voornoemde Jan Cornelis alwaer hem aende deur tegemoet quam den voornoemde Adriaen Kempes, seer bebloeyt ende ter sijde aent hooft gewont sijnde, gevolgt wordende door den voornoemde Peeter den Seeldraeijer van Arendoncq met het blote mes in sijn hant onder veele bedreijginge van Adriaen Kempes noch verder te wonden, doch is door de tusschen spraeck en aen gewende debvoiren (devoire = verschuldigd zijn) van hem deponent ende de voornoemde huijvrouw van Jan Cornelis de welke riepen ende vereijnde dat hij Adriaen Kempes genoegh hadde ende beducht sijnde dat hij wel doot mochte bloeden, sulckx verders beleth sonder dat hij hem den steeck ofde quetsuer aent hooft heeft sien geven mits sulckx even voor sijne compste aende deur binnens huijs geschiet was, waer mede deponent en dese haere waerachtighe verclaeringe sijn eijndende bij de welke sij naer prelectuere hebben gepersisteert, soo waerlijck moeste haer Godt alemachtigh helpen, Actum Reusel voor Aelbert Panis ende Willem Hoefmans scheepenen op den 21e april 1712.

Schepenbank Bladel invt.nr. 39 folio 17 – 18.

5 Dorpen – 1 Gemeente

Winkeliersvereniging Sniederspassage in Bladel geeft in samenwerking met Heemkundekring Pladella Villa een boek uit met geschiedenisplaatjes van de vijf kernen. Het plakboek bestaat uit 251 plaatjes over de geschiedenis van Netersel, Casteren, Hoogeloon, Bladel en Hapert.

Van 2 mei t/m 26 juni krijg je bij aankoop van 10 euro aan boodschappen in één van de winkels in de Sniederspassage een gratis setje plaatjes. Ten behoeve van ons archief willen wij trachten het boek compleet te maken maar willen daarbij de hulp in roepen van onze lezers; dus mocht je plaatjes hebben voor dit boek dan houden wij ons van harte aanbevolen. Een beperkt aantal dubbele plaatjes is voor ruiling voorhanden.

Dodenherdenking en bevrijding

Onder grote publieke belangstelling zijn op 4 mei de slachtoffers herdacht van de Tweede Wereldoorlog; onze Reuselse burgers en de gesneuvelde Britse militairen.

Bij het oorlogsmonument op het Kerkplein werden toespraken gehouden door wethouder en Veteraan Koninklijke Luchtmacht Frank Rombouts en burgemeester Annemieke van de Ven waarbij bijzondere aandacht uitging naar de oorlog in Oekraïne die op dit moment nog steeds woedt.

Na twee minuten stilte en het spelen van ons volkslied werd een krans gelegd ter nagedachtenis aan de militaire- en burgerslachtoffers. Daarna werden op de

begraafplaats bloemen gelegd bij de graven van onze Britse bevrijders en werd The Last Post door Sjeng Hermans ten gehore gebracht.

Brabants Dialectenfestival in Lieshout op 12 juni

Het Brabants Dialectenfestival in Lieshout is na vier jaar weer terug. Het festival wordt op zondag 12 juni gehouden. Het thema is: *“Blij dè ge d’r wir bent”*.

Nadat de harmonie het dorp rond getrokken is wordt het festival om 12.30 uur op de kiosk geopend door de Commissaris van de Koning, Mevr. I. Adema. Daarna gaan op diverse podia in het centrum, binnen en buiten de optredens van start. Ruim 25 zangers en vertellers gaan dan op diverse podia – binnen en buiten – laten horen wat voor moois het Brabants te bieden heeft. Daarnaast zijn er kraampjes met leuke Brabantse dingen en ook voor een hapje en een drankje wordt gezorgd. En – niet onbelangrijk – het festival is gratis toegankelijk.

Op zaterdagavond 11 juni wordt de avond van de aan het festival verbonden schrijfwedstrijd georganiseerd. Dan zullen de genomineerden en de winnaars van deze wedstrijd bekend worden gemaakt en worden de dialectpenningen uitgereikt.

Op website www.brabantsdialectenfestival.nl is meer informatie te vinden.

Nieuwtjes

Indien je nieuwsfeiten, berichten of heemkundige aardigheden hebt waarvan je ook je mede-lezers op de hoogte wil stellen kun je die altijd toezenden aan het secretariaat. Wij delen de informatie vervolgens in de eerstvolgende nieuwsbrief met onze geïnteresseerde “abonnees”.

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant - april 2022:
<https://bit.ly/3a0Y9c3>

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal - april 2022:
<https://bit.ly/3FKwzvd>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed - mei 2022:
<https://bit.ly/3yBpsDN>

Mededelingenblad Heemkundekring
Weerderheem Valkenswaard - mei 2022:
<https://bit.ly/3L5rvmG>

Nieuwsbrief Brabants Heem - mei 2022:
<https://bit.ly/3syJnzJ>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot
- mei 2022: <https://bit.ly/3lbvJ18>

Nieuwsbrief heemkundekring Amalia van Solms
Baarle-Nassau/Hertog - mei 2022:
<https://bit.ly/3PxOHiv>

Nieuwsbrief BHIC - mei 2022:
<https://bit.ly/3yDeFJC>

Nieuwsbrief Regionaal Archief Tilburg - mei 2022:
<https://bit.ly/3sz5VAp>

Nieuwsbrief Erfgoedvereniging Dye van Best -
april 2022: <https://bit.ly/3l7es9g>

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor
familiegeschiedenis - april 2022:
<https://bit.ly/3FNhGs7>

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig
ontvangen stuur dan een email naar
secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar
secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen
zijn terug te lezen in een archief op onze website:
heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Bot vangen

De uitdrukking ‘bot vangen’ (ook wel botvangen) heeft een negatieve klank. Degene die bot vangt, faalt en bereikt zijn of haar doel niet. Waar komt dit gezegde vandaan?

Betekenis van bot vangen en soortgelijke uitdrukkingen

Een alternatief zegswijze van bot vangen is ook wel ‘de deur van hout vinden’. Mislukken, falen of ergens niet in slagen na een verzoek, zijn betekenissen van de uitdrukking. ‘Achter het net vissen’ gaat qua betekenis dezelfde kant op: ‘een kans missen’, maar heeft wel een iets minder negatieve bijklank. Soms komen beide uitdrukkingen, bot vangen en achter het net vissen, als contaminatie voor: ‘Hij vangt achter het net’.

Herkomst van de uitdrukking

De uitdrukking botvangen of bot vangen is sinds het begin van de zeventiende eeuw in onze taal bekend. Een vroege variant is aangetroffen in 1630: bot vanghen. De zegswijze heeft niets te maken met de vissoort bot. Vermoedelijk is er een relatie met ‘botten’ ofwel botsen of misslaan. Als bij het roeien de roeispaan niet goed het water inging, maar op het water klapte, ving je bot. F.A. Stoett legde dit in het interbellum als volgt uit:

“In de taal der visschers (van Den Helder) verstaat men onder bot(jes) vangen het boven het water uitslaan van een riem in de deining. De riem die dan geen weerstand van water ondervindt, schiet door en ploft, bot(st) tegen de roeispaan van den voorman op.”

In bovengenoemde betekenis wordt botvangen als visserstaal ook vermeld in G.P.J. Mossel, *Manoeuvres met zeil- en stoomschepen* (1865). Meer recent zijn er taalkundigen die denken aan een andere herkomst. Bot is ook een term voor het uiteinde van een touw. Wie zijn hengel ophaalde en het bot zag, ‘ving bot’ en had niets aan de haak geslagen.

Bron: Historiek